

Πρόγραμμα «Μέντορας/Φιλαράκι» (Mentor/Buddy Programme): Μία καλή πρακτική για εφαρμογή από το δημοτικό σχολείο έως το λύκειο

Πρόγραμμα «Μέντορας/Φιλαράκι» (Mentor/Buddy Programme): Μία καλή πρακτική για εφαρμογή από το δημοτικό σχολείο έως το λύκειο

Ενότητα 1: Παρουσίαση

Σύμφωνα με τον Όμηρο, στο αρχαιοελληνικό ποίημα Οδύσσεια, ο Μέντωρ είναι ο φίλος του Οδυσσέα που επιφορτίστηκε με μία σημαντική αποστολή και ευθύνη από τη στιγμή που ο βασιλιάς της Ιθάκης έπρεπε να εγκαταλείψει το νησί με τον στρατό του για τον Τρωικό πόλεμο. Μετά την αναχώρηση του Οδυσσέα, ο Μέντωρ ανέλαβε επικεφαλής της εκπαίδευσης του γιου του βασιλιά, Τηλέμαχου, ενώ παράλληλα του δίδαξε την πολεμική τέχνη. Χωρίς την εκπαίδευση του Μέντορα, ο Τηλέμαχος δεν θα κατόρθωνε να βοηθήσει τον πατέρα του κατά την επιστροφή του, ώστε να ανακτήσει τον έλεγχο του νησιού του από τους Μνηστήρες και να ζήσει και πάλι ευτυχισμένος. Από εκείνη την εποχή, ο όρος «μέντωρ» αναφέρεται σε κάποιον/α που θέτει την εμπειρία και τις δεξιότητές του/της στη διάθεση ενός ατόμου νεότερης ηλικίας. Πρόκειται, δηλαδή, για ένα πρόσωπο που γίνεται ένας/μία έμπιστος/η φίλος/η και συγχρόνως αποτελεί ένα θετικό πρότυπο για έναν/μία νέο/α. Για να γίνει κανείς μέντορας προϋποθέτει να διαθέτει πνεύμα εθελοντισμού, μία ανοιχτόμυαλη προσέγγιση και ένα καλό επίπεδο ενσυναίσθησης, όταν αναλαμβάνει να αφιερώσει ένα μέρος του προσωπικού του/της χρόνου για αυτό τον σκοπό.

Εν προκειμένω, το να είναι κανείς μέντορας συνεπάγεται την υποστήριξη μεταναστών/στριών/προσφύγων μαθητών/τριών στην πορεία τους προς μία ομαλότερη ενσωμάτωση στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Ο/Η μέντορας, όντας ένας/μία μεγαλύτερος/η μαθητής/ήτρια που έχει αρκετή εμπειρία και γνώση του εθνικού εκπαιδευτικού συστήματος και του τοπικού πολιτισμού, θα μεταλαμπαδεύσει αυτή τη γνώση στον καθοδηγούμενο/η. Αυτό σημαίνει ότι οι μέντορες θα υποστηρίζουν τους/τις καθοδηγούμενους/ες όχι μόνο σε ακαδημαϊκό αλλά και σε συναισθηματικό επίπεδο. Ο όρος «φιλαράκι» αναφέρεται σε έναν/μία μέντορα μαθητών/ριών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και επιλέγεται ως όρος, διότι σε αυτές τις ηλικίες είναι προτιμότερη η χρήση μίας πιο εύληπτης και καθημερινής γλώσσας. Αντίθετα, ο όρος «μέντορας» προτείνεται για τους μαθητές/ήτριες των σχολείων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης λόγω της ωριμότητας των εφήβων να κατανοήσουν πλήρως αυτή την έννοια.

Τα προγράμματα

«Μέντορας/Φιλαράκι» σχετίζονται με τη δημιουργία ζευγαριών μαθητών/τριών, ενός/μίας μεγαλύτερης και ενός/μίας μικρότερης ηλικίας, που θα συναντιούνται τουλάχιστον μία φορά κάθε δύο εβδομάδες και θα συζητούν τις κοινωνικές και/ή ακαδημαϊκές δυσκολίες του/της μικρότερου/ης μαθητή/ήτριας. Η διαδικασία αυτή θα διαμεσολαβείται από έναν/μία εκπαιδευτικό, που θα είναι διαθέσιμος/η για να συμβουλευτεί το ζεύγος καθοδηγητή/ήτριας-καθοδηγούμενου/ης.

Πώς μπορείτε να υλοποιήσετε ένα πρόγραμμα «Μέντορας/Φιλαράκι»;

Αν σας ενδιαφέρει να υλοποιήσετε ένα πρόγραμμα «Μέντορας (δευτεροβάθμια εκπαίδευση)/Φιλαράκι (πρωτοβάθμια εκπαίδευση)» στο σχολείο ή στην τάξη σας, σας προτείνουμε τα ακόλουθα βήματα:

Βήμα 1: Παρουσιάστε το πρόγραμμα «Μέντορας/Φιλαράκι» στο σχολείο που εργάζεστε.

Βήμα 2: Εντοπίστε τους/τις μαθητές/ήτριες που θα επιθυμούσαν να γίνουν μέντορες για νεοαφιχθέντες/είσες μετανάστες/ριες ή πρόσφυγες μαθητές/ήτριες. Για παράδειγμα, θα μπορούσαν να είναι μετανάστες/ριες ή πρόσφυγες μαθητές/ήτριες που έχουν αποκτήσει μία αίσθηση του ανήκειν στη χώρα φιλοξενίας και μπορούν να βοηθήσουν τους/τις νεοαφιχθέντες/είσες. Εναλλακτικά, (δείτε Ενότητα 6: Συμβουλές!) θα μπορούσαν να είναι γηγενείς μαθητές/ήτριες.

Βήμα 3: Συζητήστε αυτή την πιθανότητα με τα παιδιά μετανάστες/πρόσφυγες που θα μπορούσαν να ενδιαφέρονται ή με εκείνα που πιστεύετε ότι θα μπορούσαν να επωφεληθούν από ένα τέτοιο πρόγραμμα καθώς και με τους γονείς τους.

Βήμα 4: Ταιριάζτε τα ζευγάρια.

Βήμα 5: Ελέγξτε ότι τα ζευγάρια συναντιούνται τουλάχιστον μία φορά κάθε δύο εβδομάδες και ότι και οι δύο μαθητές/ήτριες είναι ικανοποιημένοι/ες με την όλη διαδικασία. Σε περίπτωση που δεν είναι, διαμεσολαβήστε, για το αν θα ήθελαν να αλλάξουν ζευγάρι ή να διακόψουν εντελώς το πρόγραμμα.

Βήμα 6: Αξιοποιήστε τις παρακάτω συμβουλές για να εμπλουτίσετε το διδακτικό αντικείμενό σας και να εμπλέξετε τους γονείς. (Ενότητα 6: Συμβουλές!)

Βήμα 7: Αξιολογήστε τον εαυτό σας

πρώτα και έπειτα τους/τις/τα μέντορες/φιλαράκια και τους/τις καθοδηγούμενους/ες! Μετά το τέλος της πρώτης υλοποίησης, θα πρέπει να συντονίσετε την αξιολόγηση των μεντόρων/φίλων και των καθοδηγούμενων για την περαιτέρω προσαρμογή αυτού του έργου στο σχολείο σας. Μη διστάσετε να αυτοαξιολογηθείτε προκειμένου να πετύχετε καλύτερα αποτελέσματα και καλύτερη δυνατή προσαρμογή του έργου σε ό,τι αφορά στις ανάγκες του σχολείου σας και τις πραγματικές ανάγκες του νεοαφιχθέντος μαθητικού δυναμικού μεταναστών/ριών/προσφύγων. Εξάλλου, η αξιολόγηση θα βοηθήσει εσάς και όλους/ες τους/τις επαγγελματίες εκπαιδευτικούς στο τέλος να αποφασίσετε αν θα συνεχίσετε ή όχι το πρόγραμμα, αν θα χρειαστεί να προσθέσετε περισσότερες δραστηριότητες ή όχι, και ούτω καθεξής.

Βήμα 8: Αποφασίστε αν θα υλοποιήσετε το πρόγραμμα «Μέντορας/Φιλαράκι» στο σχολείο είτε στην αυθεντική του εκδοχή είτε με προσαρμογές κατάλληλες για τη σχολική μονάδα όπου εργάζεστε.

Ενότητα 2: Πόροι

Για να εφαρμόσετε αυτή την καλή πρακτική, θα χρειαστείτε:

- Ανθρώπινους πόρους, όπως για παράδειγμα, εκπαιδευτικό προσωπικό, μετανάστες/ριες ή πρόσφυγες μαθητές/ήτριες και τους γονείς τους, ή/και γηγενείς μαθητές/ήτριες.
- Οδηγούς και κατευθυντήριες οδηγίες για μέντορες και φιλαράκια. (βλέπε Ενότητα 7: Οδηγός Μέντορα/Φίλου/ης)
- Εκπαιδευτικό υλικό.
- Το σχολικό κτήριο για περαιτέρω χρήση.
- Αίθουσες.
- Υπολογιστές (κατά περίπτωση).
- Προβολείς (κατά περίπτωση).
- Εθελοντική προσφορά και συνεργασία.

Ενότητα 3: Διάρκεια

Η διάρκεια μπορεί να ποικίλλει, αλλά συνιστάται, προς όφελος του καθοδηγούμενου/ης μαθητή/ήτριας, το πρόγραμμα «Μέντορας/Φιλαράκι» να διαρκέσει για τουλάχιστον τρεις (3) μήνες. Ιδανικά, θα πρέπει να διαρκέσει για ολόκληρο το σχολικό έτος.

Αν αυτή είναι η πρώτη φορά που υλοποιείτε το πρόγραμμα «Μέντορας/Φιλαράκι» στο σχολείο σας, σας συστήνουμε για καλύτερα αποτελέσματα του προγράμματος και για την ομαλότερη υιοθέτησή του στο σχολικό περιβάλλον να εφαρμόσετε την εν λόγω καλή πρακτική σε τρεις (3) φάσεις:

Η 1^η φάση θα είναι μία πιλοτική υλοποίηση στο σχολικό περιβάλλον που θα πραγματοποιηθεί καθ' όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς, αν η υλοποίηση αρχίσει κατά την έναρξη του σχολικού έτους. Σε άλλες περιπτώσεις, όπου η υλοποίηση αρχίσει κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους, το πρόγραμμα θα πρέπει να διαρκέσει τουλάχιστον ως το τέλος της σχολικής χρονιάς. Η 2^η φάση θα

είναι η αξιολόγηση αυτού του προηγούμενου πιλοτικού προγράμματος με ποσοτικούς/ποιοτικούς δείκτες από εμπλεκόμενους/ες μαθητές/ήτριες, μέντορες, φιλαράκια και καθοδηγούμενους/ες.

Η 3^η φάση θα περιλαμβάνει την υιοθέτηση αυτής της καλής πρακτικής στο περιβάλλον του σχολείου. Σε περίπτωση που καταδειχθεί ότι αυτή η καλή πρακτική δεν ήταν αποτελεσματική για το σχολείο σας, μη διστάσετε να την αναμορφώσετε, να τη μεταβάλετε, να την ορίσετε εκ νέου ή να απορρίψετε την υιοθέτησή της. Κατά συνέπεια, οι απαντήσεις σε αυτές τις ερωτήσεις θα επηρεάσουν τη μόνιμη υιοθέτηση ή μη της εν λόγω καλής πρακτικής στο σχολείο για τα επόμενα χρόνια.

Ενότητα 4: Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Αν αποφασίσετε να εφαρμόσετε αυτή την καλή πρακτική, θα:

- Δημιουργήσετε ένα δίκτυο επαφών για την ενσωμάτωση μεταναστών/ριών/προσφύγων μαθητών/τριών.
- Προωθήσετε τη διαπολιτισμική ανταλλαγή.
- Ενθαρρύνετε την εκμάθηση της γλώσσας της χώρας φιλοξενίας.
- Συμβάλετε στην ένταξη των μεταναστών/ριών/προσφύγων μαθητών/τριών στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας φιλοξενίας και γενικότερα στην κοινωνία.
- Ενισχύσετε την αίσθηση του ανήκειν των μαθητών/τριών.
- Πετύχετε την ενσωμάτωση γονέων τόσο μεταναστών/ριών/προσφύγων μαθητών/τριών όσο και γηγενών μαθητών/τριών.
- Συμβάλετε στην ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ των μαθητών/ριών.
- Βελτιώσετε τις ακαδημαϊκές επιδόσεις μεταναστών/ριών και προσφύγων μαθητών/ριών σε σχολεία της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

- Ενισχύσετε τη συνεργασία ανάμεσα σε όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας (π.χ. διευθυντές/ύντριες σχολείων, διδακτικό και μη προσωπικό, μαθητές/ήτριες, γονείς/οικογένειες).
- Δημιουργήσετε την αίσθηση του ανήκειν στη σχολική κοινότητα.
- Αναπτύξετε ικανότητες, όπως υψηλό επίπεδο ενσυναίσθησης, κατανόησης και αποδοχής της διαφορετικότητας.
- Αυξήσετε την ευαισθητοποίηση σχετικά με το πρόβλημα της κοινωνικής ένταξης των παιδιών με μεταναστευτικό υπόβαθρο στα σχολεία.

Ενότητα 5: Αξιολόγηση

Πώς μπορούμε να προσαρμόσουμε αυτή την καλή πρακτική στο εθνικό μας πλαίσιο;

Αν σας ενδιαφέρει να εφαρμόσετε αυτή την καλή πρακτική στο σχολείο σας, η επόμενη Ενότητα θα σας βοηθήσει να σκεφτείτε τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσε να προσαρμοστεί, τι θα υιοθετούσατε και τι όχι, ώστε να είναι περισσότερο συναφής με το περιβάλλον του σχολείου σας κλπ.

Ενότητα 6: Συμβουλές!

1. Οι μέντορες θα μπορούσαν να είναι γηγενείς μαθητές/ήτριες που θα βοηθήσουν στη διαπολιτισμική ανταλλαγή και επικοινωνία μεταξύ γηγενών και μεταναστών/ριών/προσφύγων μαθητών/τριών βελτιώνοντας με αυτό τον τρόπο, την ενσωμάτωσή των τελευταίων στα σχολεία.
2. Συμμετοχή της οικογένειας:
 - a. Οργανώστε παγκόσμιες ημέρες φαγητού/πικ νικ, όπου οι γονείς μπορούν να φέρουν ένα παραδοσιακό φαγητό από τη χώρα τους και να φάνε όλοι μαζί. Για την πραγματοποίηση μίας τέτοιας δραστηριότητας απαιτείται η χρήση μίας αίθουσας του σχολείου ή ένας εξωτερικός χώρος.
 - b. Οργανώστε κινηματογραφικά απογεύματα. Κάθε εβδομάδα ή κάθε δεύτερη εβδομάδα θα μπορούσατε να προβάλλετε στο σχολείο μία ταινία από μία διαφορετική χώρα προέλευσης των μαθητών/τριών. Για τη δραστηριότητα αυτή, είναι απαραίτητη μία αίθουσα με έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή και έναν προβολέα (ή μία οθόνη τηλεόρασης και ένα video/DVD player).

Ενότητα 7: Οδηγοί προς χρήση (προσωρινοί)

10 δραστηριότητες που σας προτείνουμε για τα ζεύγη μέντορα/φίλου/ης-καθοδηγούμενου/ης:

1. Κάντε μία βόλτα.

2. Διαβάστε ένα βιβλίο.

3. Επισκεφθείτε ένα μουσείο.
4. Πηγαίνετε μαζί στον κινηματογράφο για να δείτε μία ταινία.
5. Αθληθείτε μαζί.
6. Διηγηθείτε ιστορίες από την παιδική σας ηλικία.
7. Παρακολουθήστε μαζί έναν αθλητικό αγώνα.
8. Ολοκληρώστε μαζί μία κατασκευή «Φτιάξτο μόνος σου!».
9. Ασκηθείτε μαζί.
10. Γράψτε έναν κατάλογο με δραστηριότητες που επιθυμείτε να κάνετε μαζί στο μέλλον.

Για περαιτέρω / περισσότερες δραστηριότητες, μπορείτε να επισκεφθείτε τον ιστότοπο <https://www.buddyprogram.org/100-buddy-activities-2016/> από το Buddy Program.

Γενικές Οδηγίες για τον/τη Μέντορα/το Φιλαράκι

- Να είστε σε θέση να διατηρήσετε σταθερή επικοινωνία με τον/τη καθοδηγούμενο/η για τουλάχιστον έναν χρόνο ή για το υπόλοιπο της υλοποίησης.
- Να είστε ελαστικός/ή.
- Να είστε συνεπής.
- Να είστε πιστός/ή στις δύσκολες στιγμές.
- Να είστε υπομονετικός/ή.
- Να δείχνετε ενσυναίσθηση.
- Να μην επικρίνετε.
- Να κατανοήσετε ότι για να γίνει κανείς Μέντορας/Φιλαράκι χρειάζεται σοβαρή προσπάθεια.
- Να έχετε ανοιχτόμυαλη προσέγγιση.

- Να έχετε ισχυρό αίσθημα συμμετοχής.
- Να εμπιστεύεστε ο/η ένας/μία τον/την άλλο/άλλη και να μην κοινοποιείτε τις συζητήσεις σας σε τρίτα άτομα, εκτός και αν αφορά στο να συμβουλευτείτε τον/την υπεύθυνο/η εκπαιδευτικό.
- Να σέβεστε τη διαφορετικότητα των άλλων.
- Να είστε φιλικός/ή και ειλικρινής με τον/την καθοδηγούμενό/ή σας.
- Να ακούσετε προσεκτικά την προσωπική ιστορία του/της καθοδηγούμενού/ής σας.

Γενικές Οδηγίες για τον/την Καθοδηγούμενο/η

- Ο/Η Μέντορας/Το φιλαράκι είναι ένα πρόσωπο με το οποίο μπορείτε να συζητήσετε όχι μόνο τις δύσκολες αλλά και τις ευτυχισμένες στιγμές της ζωής σας. Επιπλέον, μπορεί να σας βοηθήσει σε ό,τι αφορά τις κοινωνικές σας ανησυχίες ή τις ακαδημαϊκές σας επιδόσεις.
- Να εμπιστεύεστε ο/η ένας/μία τον/την άλλο/άλλη και να μην κοινοποιείτε τις συζητήσεις σας σε τρίτα άτομα, εκτός και αν αφορά στο να συμβουλευτείτε τον/την υπεύθυνο/η εκπαιδευτικό.
- Μη διστάσετε να απευθυνθείτε για τους οποιουδήποτε προβληματισμούς σας στους/στις υπεύθυνους/ες εκπαιδευτικούς αν αισθάνεστε ότι το πρόγραμμα αυτό δεν είναι αποτελεσματικό για εσάς ή ότι θα θέλατε να αλλάξετε τον/τη μέντορα/φιλαράκι που έχετε προς το παρόν.

Αξιολόγηση

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, η αξιολόγηση θα αποτελέσει τη 2^η φάση αυτής της καλής πρακτικής σε σχολικό περιβάλλον και θα πραγματοποιηθεί με το τέλος της 1^{ης} φάσης της πιλοτικής υλοποίησης. Επομένως, τα αποτελέσματα θα βοηθήσουν εσάς/τον/την επαγγελματία εκπαιδευτικό να υιοθετήσει καλύτερα τη συγκεκριμένη καλή πρακτική.

Αξιολόγηση για εκπαιδευτικούς/επαγγελματίες της εκπαιδευτικής κοινότητας:

1. Καταρχάς, θα μπορούσατε να περιγράψετε τις σκέψεις σας όσον αφορά αυτή την καλή πρακτική; Πιστεύετε ότι αποκομίσατε νέες γνώσεις ώστε να βοηθήσετε στην ενσωμάτωση μεταναστών/ριών και προσφύγων μαθητών/τριών στο σχολείο σας;
2. Μπορείτε να σκεφτείτε τις δυσκολίες, τις προκλήσεις και τα προβλήματα που σας προβλημάτισαν; Πώς τα αντιμετωπίσατε;
3. Θεωρείτε ότι το αποτέλεσμα αυτού του προγράμματος θα έχει μακροχρόνια διάρκεια;/Θεωρείτε ότι μία μόνιμη προσαρμογή θα ήταν μακράς διαρκείας; Θα θέλατε να ανανεώσετε τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο πρόγραμμα;
4. Τέλος, αλλά ιδιαίτερα σημαντικό, καταφέρατε να εξασφαλίσετε τη συμμετοχή των γονέων στο πρόγραμμα; Αν ναι, με ποιον τρόπο; Θα μπορούσατε να περιγράψετε με συντομία τα συναισθήματά τους;

Αξιολόγηση για μέντορες/φιλαράκια:

1. Θα μπορούσες να μας περιγράψεις τις σκέψεις σου για το πρόγραμμα «Μέντορας/Φιλαράκι»; Θεωρείς ότι έμαθες κάτι καινούργιο;
2. Θεωρείς ότι είχες στη διάθεσή σου αρκετές πληροφορίες και χώρο για την υλοποίηση του προγράμματος (από την πλευρά του σχολείου σου); (βαθμολόγησε από το 1- καθόλου - έως το 5 - όλα όσα χρειάστηκα -)
3. Μπορείτε να σκεφτείς τις δυσκολίες, τις προσκλήσεις και τα προβλήματα που σε προβλημάτισαν; Πώς τα αντιμετώπισες;
4. Κατά τη γνώμη σου, το αποτέλεσμα αυτού του προγράμματος θα έχει μακροχρόνια διάρκεια;/Πιστεύεις ότι μία μόνιμη προσαρμογή θα ήταν μακράς διαρκείας; Θα ήθελες να ανανεώσεις τη συμμετοχή σου στο συγκεκριμένο πρόγραμμα; Θα ήθελες να μας προτείνεις κάποιες αλλαγές ή ιδέες για την μετέπειτα υλοποίηση του προγράμματος «Μέντορας/ Φιλαράκι»; (βαθμολόγησε από το 1 έως το 5)

Αξιολόγηση για καθοδηγούμενους/ες:

1. Τι βαθμολογία θα έβαζες στο πρόγραμμα που συμμετείχες αλλά και στην αλληλεπίδραση που είχες με τον/τη μέντορα/φιλαράκι σου (βαθμολόγησε από το 1 έως 5);
2. Αισθάνεσαι ότι σε βοήθησε με κάποιον τρόπο το πρόγραμμα «Μέντορας/Φιλαράκι»;
3. Θα σε ενδιέφερε να υιοθετήσεις τον ρόλο του/της μέντορα/φίλου/ης τα επόμενα χρόνια; (βαθμολόγησε από το 1 έως το 5)